

Türkiye'nin özel sektör tersanesinde tasarlanıp inşa edilen ilk çelik gövdeli karakol botu TCG Tuzla [P 1200], seyir testlerinin başarıyla tamamlanmasını müteakip 4 Ocak 2011 tarihinde DzkK'na teslim edildi. DzkK, Yeni Tip Karakol Botlarını görev yapacakları limana göre isimlendirmektedir. İkinci bot TCG Karaburun [P1201] adı ile anılacaktır. Türkmenistan Deniz Kuvvetleri'ne '11 yılı içinde teslim edilecek iki adet Yeni Tip Karakol Botu üzerinde Yaltes ürünü Makina Kontrol ve Gözetleme Sistemi, Köprüüstü Sergileme Birimi ve EO/Sonar Konsol ve Kabinetleri yer alacaktır [Fotoğraf: Dearsan].

Türk Denizcilik Sanayinde Yeni Çözüm Merkezleri ve Yaltes

Ulusal savunma sanayinin en güçlü açılımını gerçekleştirmekte olan Denizcilik Sanayi etkinliklerinde kendisine haklı bir yer edinen Yaltes'in Genel Müdürü Kemal KUMCU ile gerçekleştirdiğimiz geleceğe uzanan ufuk turunda yeni hedefler ve yeni kabiliyetler için verilen zorlu mücadelelere tanık oluyoruz.

S&H: Hollandse Signaal Apparaten [HSA], ya da bugünkü adıyla Thales Nederland BV'nin [TNL] Türkiye'deki etkinliklerine daha iyi odaklanabilmek amacıyla yola çıkan ortak girişiminiz Yaltes Elektronik ve Bilgi Sistemleri Üretim AŞ, bir bakıma GENESIS çalışmaları ile aynı tarihlerde hayata geçirildi, değil mi? Kuruluşundan bu yana geçen sürede YALTES'in gelişimini özetler misiniz?

K. KUMCU: TNL'in Türkiye'deki etkinliğinin 30 yıldan eskiye dayanan köklü bir tarihçesi vardır. Başta radar ve elektro-optik sensörler ile Atış Kontrol [A/K] ve Savaş Yönetim Sistemleri [SYS] olmak üzere, hepsi savaş gemisi olan 20 civarında suüstü platformunda TNL sistemleri halen hizmettedir. Bunun yanında 90'lı yılların ortalarında TNL, Türk Deniz Kuvvetleri'ne [şimdiki ArMerKom üzerinden], savaş sistemleri tasarımına yönelik çok kapsamlı bir teknoloji transferi de gerçekleştirmiştir. Bildiğim kadarıyla ülkemizde başka hiçbir projede bu denli geniş kapsamlı bir yazılım teknoloji transferi olmamıştır. Tarafların orijinal amaçları ne olursa olsun, bu girişimin iki somut sonucu olmuştur. İlki Türk

DzkK'nın kendi savaş platformlarının yazılımlarını idame eder hale gelmiş olması, ikincisi ve daha önemlisi ise şimdiki GENESIS SYS'nin geliştirilmesidir. Bu teknoloji transferinin sağladığı ivme ve özgüven ile ArMerKom, içinde TNL'in yer almadığı bir konsepte yönelmiş ve çok ciddi bir geliştirme süreci sonunda ABD'nden transfer edilen Perry Sınıfı [Eski-FFG, şimdiki G-Sınıfı] fırkateynlerde kullanmak üzere GENESIS SYS'ni geliştirmiştir. Bununla birlikte çok önemli bir adım daha atılmış ve GENESIS'in muharebe platformlarına uygulama işini Türk endüstrisine devretme kararı verilmiştir. Bana göre bugün Ulusal Savunma Sanayimizin en güçlü adımlarını atmakta olan denizcilik sektörü, Deniz Kuvvetlerimizin o günlerde başlattığı bu cesur

girişime çok şey borçludur. 'Başlangıç' anlamı taşıyan GENESIS ismi de, yerinde bir seçimle, zaten o zaman konmuştu.

Bize dönersek, Yaltes, Kasım 2002'de, Thales'in stratejik ortağı ve o zaman üç yıllık bir geçmişli olan Sinyal AŞ'nin mevcut 29 personelinin transfer edilip hisselerinin %40'ının TNL tarafından alınmasıyla kuruldu. Ben '03 başlarında katıldım. Şirketin kuruluş amacı elbette başta G-Sınıfı modernizasyonu olmak üzere, yerli sanayimiz tarafından gerçekleştirilecek projelerde komuta kontrol ağırlıklı alanlarda yer almaktı. Şirketin elinde proje yoktu, hepsi çok iyi yetişmiş ve TNL'den kapsamlı eğitimler almış personeline rağmen, pratik deneyimi ve referansları da yoktu. Ama açık bir vizyonu, yalın bir stratejisi vardı ve hedef belirleyebiliyordu.

Bugün Yaltes 8 yaşını henüz doldurmuş genç bir şirket, ama gerek ortaklarının savunma sektöründeki engin tecrübesi, gerekse personelinin Yaltes dışında da edindiği deneyimleri sayesinde yaşıyla kıyaslanamayacak

Savunma ve Havacılık dergisinin sorularını yanıtlayan Yaltes Genel Müdürü Kemal KUMCU, entegrasyonda yer almayan bir şirketin uzun vadede komuta kontrol donanımları imalatında büyük değerler yaratabilmesinin mümkün olmadığına dikkat çekerek, Yaltes'in donanımın yanısıra, entegrasyonun 'kalbi' olarak nitelendirdiği yazılım ve entegrasyondan sorumluluk almak istemesinin doğal bir durum olduğunu kaydetti [Fotoğraf: M. DEMİRKOL/S&H].

Yanda Yaltes'in Pendik, İstanbul'daki tesisi altta ise MilGem Projesi kapsamında inşa edilen TCG Heybeliada ve TCG Büyükkada korvetleri için üretilen Entegre Köprüüstü Konsolu görülüyor [Fotoğraflar: M. DEMİRKOL/S&H ve Yaltes].

sürdürülebilir bir büyüme olup olmadığını zaman gösterecek, ama kısa

kadar olgun ve birikimli bir şirket olduğunu söyleyebilirim. Kısa sürede önemli atılımlar yapmış ve SSM'nin politikalarıyla da uyum içinde, deniz savaş sistemleri konusunda uzman bir şirket olarak değerini kanıtlamıştır. G-Sınıfı Fırkateyn GENESIS SYS, IMSS [Uzun Ufuk], MilGem Korvt GENESIS SYS ve YTKB gibi milli projelere hem donanım, hem de yazılım olarak özgün tasarımlarıyla önemli katkılarda bulunmuş, SSM, DzKK ve iş ortaklarımızın memnuniyetini kazanmıştır.

Bu kısa dönemde hızlı bir şekilde üç evreden geçtik. '04 yılına kadarki dönem bizim hazırlık dönemimizdi. Bu dönemde, altyapımızı oluşturmak ve personelimizin bilgi ve deneyimlerini artırmak amacıyla, ulusal savunma sanayi tabanında hayat bulan birçok kuruluş gibi biz de 'offset'lerden yararlandık. Daha sonra '09'a kadar, ağırlıklı olarak yer aldığımız projeleri başarıyla tamamlamak ve onların uzantısında yeni işler kovalamaya odaklandık. Bu olgunlaşma sürecinde yakaladığımız ivme, bizi bugünkü konumumuza taşıdı; SSM tarafından yapılan bir analize göre sektördeki 25 başlıca şirket arasında 16ncı sıradayız. Bunun

geçmişimiz düşünülürken azımsanmamalı da galiba. '09 ortalarından itibaren ise yeni bir dönem başladı bizim için: stratejik eylem planımızı gözden geçirme ve yeni bir aşamaya hazırlanma dönemi. Yine bir çeşit koza evresindeyiz diyebilirim.

S&H: Bütün bu dönemde Thales ile ilişkileriniz nasıldı? Size nasıl katkıda bulundular? Özellikle ihracat açısından fayda sağlayabiliyor musunuz?

K. KUMCU: Bunu hem ortağımız TNL, hem de Thales Grubu açısından yanıtlamak isterim. Öncelikle, her ikisiyle de iyi ilişkilerimiz var, ama TNL dışındaki Thales şirketleriyle organik bağlantımız yok. Yakın zamana kadar onların 'radar skobunda' değildik, bizimle ilişkileri, çıkan doğal proje fırsatlarında bir alternatif olmaktan ibaretti. Fakat Türk savunma sanayinde temel paradigmalardan belirginleşip taşlar yerine oturdukça, Thales merkezi de bizi keşfetmeye başladı. Temmuz ayında ilk kez kapsamlı bir operasyonel ve finansal gözden geçirme yaptılar. Sonuçtan memnunlardı,

belki daha 'görünür' hale gelebiliriz sonunda! Umarım bunun sonucunda daha yakın işbirlikleri fırsatları da doğar.

Öte yandan, TNL ile baştan beri yakın olan bağlarımız giderek güçleniyor, çünkü Türkiye'de bizim içinde bulunduğumuz segmentte iş yapabilmeyen yolunun yerel olmaktan geçtiğini biliyorlar. Başlangıçta bize belirli alanlarda teknoloji transferi ve offset konularından yardım gibi kısıtlı destekleri oldu, fakat milli projelerimizi yaparken onlardan hiçbir tasarım veya ürün desteği istemedik. Biz kendimizi kanıtladıkça, sektör içindeki kimliğimiz netleştikçe bize güvenleri ve saygıları arttı; artık çok daha fazla strateji konuşuyoruz. Karşılıklı beklentilerimiz de aynı ölçüde büyüyor, bağlarımız derinleşiyor. Birazdan sözünü edeceğim gibi, yeni bir 'yatırım hamlesi' içindeyiz ve TNL'den teknolojik birikimimize katkısını arttırmasını istiyoruz. Artık 'küçük ortak' olmamızın mazeretinin arkasına da sığınmazlar! Bizim ülkemizde geçerli iş modelleri Thales'in rolünü etkiledikçe, Yaltes'in de daha büyük yeni roller edinmesi kaçınılmaz olacaktır diye düşünüyorum.

Öte yandan, açık olmak gerekirse, bizim boyutumuzda ihracat biraz zor bir konu. Bizim ürün ve hizmetlerimiz bir platform üzerinde ve bir sistem içinde anlam ve değer kazanıyor. Biz ikinci katman bir şirket olduğumuzdan çoğu ihracat konusu için bir ana yükleniciye ihtiyacımız var. Offset hariç [ki bunun hacmi giderek azaldı ve bugün neredeyse sıfırlandı], bugüne dek TNL yalnız bir kez bize direkt ihracat fırsatı getirdi ve biz bir Güney Amerika ülkesine Karaya Konuşlu Eğitim Simülatörü yapıp teslim ettik. Bu tür fırsatları sürekli kolluyoruz, ama dünyadaki krizin etkileri sürdükçe kendi yapabilecekleri işi bize aktarma güdülleri de zayıf kalabiliyor tabii. Ama biz artık [ulusal savunma sanayi olarak] kendi ürünlerimizi dış pazarlara sunmaya

Söyleşi

başladık ve umarım özgün ürün ve hizmetlerimizi sadece kendi girişimlerimizle değil, Thales üzerinden de uzak pazarlara sunacak fırsatlar doğar.

S&H: Yaltes'in gelecek için planlarına bakmadan önce geçmişini biraz anımsamak iyi olabilir. İçinde rol aldığınız önemli projeleri kısaca özetler misiniz?

K. KUMCU: GENESİS'ten başlayayım, ama onu hızlı geçeceğim çünkü artık çok iyi bilinen bir proje ve tam olgunluk safhasına girmiş durumda.. 8 gemilik G-Sınıfı GENESİS SYS Projesi kapsamında Havelsan'ın iki büyük donanım alt-yüklenicisinden birisi olarak Operatör Konsolları, Savaş Sistemi Veri Ağı, Savaş Sistemi Video Ağı, Sistem Arayüz Birimleri, Sistem Adaptasyon Birimleri ile Zaman Sistemi tedarikçisiyiz. İlk 6 geminin tüm işleri bitti ve DzKK'na teslim edildi, başarıyla görevlerini yapıyorlar. 7nci geminin ise sistem testleri bitirilerek, gemi montaj faaliyetlerine başlandı. Yakında 8nci geminin malzemesi de teslim edilecek. Buna ilave olarak GENESİS G-Sınıfı SYS Uygulama Yazılımları Aktarım Projesi Ek Sözleşmesi kapsamında da Yaltes, GENESİS simülasyon sistemi, analiz yazılımı ve Çoklu Link kabiliyeti kazanılması faaliyeti içinde iz yönetimi çalışmalarında üzerine düşen sorumlulukları yerine getiriyor. Diğer yandan, yine Ek Sözleşme ile mevcut donanım öğelerine ilave olarak 8 gemiye 'Slim Line Çoklu-Link Konsolları' da veriyoruz.

S&H: Pakistan'a transfer edilecek FFG gemileri için ABD'nden onay çıkmış diye duyuyoruz?

K. KUMCU: SSM ve Havelsan'dan aldığımız bilgilere göre Pakistan Deniz Kuvvetleri GENESİS ile uzun bir süredir ilgileniyor ama o

henüz gerçekleşmeden, bizim açımızdan ilk ihracatı Dearsan başardı ve Türkmenistan'a iki adet YTKB satışını gerçekleştirdi. Bir süre önce de sözleşmesi imzalandı. Bu çalışmada, buradan gönderilecek kitlerin Türkmenistan'da montajı için Dearsan, orada tersane kuruyor. Teslimat '11 içinde tamamlanacak.

S&H: Yabancı ortağınız TNL ana yükleniciliğindeki Uzun Ufuk Projesi'nde siz de vardınız ve Uzun Ufuk tamamlandı.

K. KUMCU: Evet. Uzun Ufuk 2010 başında teslim edildi ve garanti süresi başladı. Taraflar şimdi oldukça memnun ama kabul süresi uzun zaman aldı. Açıkçası sensörlere ilişkin bazı sorunlar yaşandı. Biz, Yaltes olarak kendi sistem [entegrasyon] yazılımımızı teslim ettikten sonra uzun bir süre beklemek ve başkalarına ait alt-sistemlerdeki değişiklikler yüzünden bir çok değişiklik yapmak durumunda kaldık. Bu arada ek bir sözleşme konusu olan, halen faal olan sisteme bazı kapasite artırıcı ilaveler ile bir Yedek Gözetleme Kontrol Merkezi [GKM] tamamlanmak üzere.

S&H: Uzun Ufuk Projesi'nin hava segmentini oluşturan Meltem II [CN-235-100M] ve III [ATR-72/600] DK uçaklarının önümüzdeki yıldan itibaren hizmete girmesi beklenirken, Heron MALE İHA Sistemlerinin teslimatlarına başlandı. Bu üç değişik platformun Uzun Ufuk Sistemi'ne entegrasyonu nasıl gerçekleştirilecek? Füzyon Merkezi [GKM]'nde hava segmenti için gerekli ön hazırlıklar yapılmış mıdır yoksa ayrı bir kontrat altında mı yürütülecek?

K. KUMCU: Tamamlanmakta olan mevcut sözleşme, MELTEM-II ve III gibi hava unsurlarının Uzun Ufuk Sistemine şimdilik Link-11 düzeyinde entegrasyonunu kapsıyor.

Biraz önce ima ettiğim gibi, mevcut sistem ilave sensör ve kapasite artımına uygun bir mimariye sahiptir, dolayısıyla sözü edilen hava unsurlarının Uzun Ufuk sistemine daha kapsamlı entegrasyonunun fazla bir risk içermeden gerçekleştirilebileceğini düşünüyoruz. Edindiği tecrübe ve birikimleri sayesinde Yaltes bu tür entegrasyon projelerinde rol üstlenmeyi özellikle hedeflemektedir. Deniz Kuvvetlerinin değerlendirmelerine bağlı olarak bu entegrasyon muhtemelen ayrı bir sözleşme ile yapılacaktır.

S&H: Türkiye'nin önde gelen projelerinden MilGem ile ilgili çalışmalarınız hakkında okuyucularımızı aydınlatır mısınız? İlk iki geminin hem EPKİS sistemini sağlıyorsunuz, hem de GENESİS tabanlı SYS'nin donanım ve yazılımlarında da birtakım sorumluluklar aldınız. Gemilerde kullanılan EPKİS sisteminde bugün ulaşılan noktayı ve 12 gemilik proje sonundaki hedefler ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz?

K. KUMCU: Önce hemen belirteyim, ilk gemi [TCG Heybeliada] şu anda Liman Testlerine başlamak üzere ve herkes çok heyecanlı.

Yanda MilGem korvetleri için üretilen 5 iş istasyonundan oluşan ve geminin elektrik, ana tahrik ve hasar kontrol fonksiyonlarına kumanda edebilen MilGem Makina Kontrol Konsolu, ortada SMART-S Mk2 radarı ve altta G-Sınıfı fırkateynlere entegre edilen GENESIS SYS'ne ait Yaltes ürünü operatör konsolları görülüyor [Fotoğraflar: M. DEMİRKOL/S&H ve Thales].

Ben içtenlikle, başta Deniz Kuvvetlerimiz ve SSM olmak üzere, gurur kaynağımız bu milli projede emeği geçen herkesi kutluyorum. Tersane, ana yükleniciler ve biz dahil tüm alt-yükleniciler büyük bir özveriyle çalıştı ve önemli bir kilometre taşına ulaşıldı. Mutlu sona da yakında ulaşılacak, bundan eminim.

MilGem'de Yaltes'in önemli bir rolü var. Bir yandan SYS donanımı ve yazılımında önemli bir katkımız var, diğer yandan çok kapsamlı bir Entegre Platform Kontrol ve İzleme Sistemi [EPKİS] yapıyoruz. Bu ikincisi Türkiye ve Yaltes için bir ilk. Tüm teslimatlar tamamlandı, prototip gemi TCG Heybeliada [F-511] Liman ve Seyir Kabul Testlerine başladı. MilGem'in 2nci gemisi TCG Büyükkada [F-512] için de benzer kapsamda bir rolümüz var ve ona ait çalışmalar da başladı.

SYS donanımları kapsamında geminin; Operatör Konsollarını, Alt-Sistem Arayüz Birimi Kabinetlerini, Savaş Sistemi Video Ağını, Alt-Sistem Uyarılma Birimlerini ve Konsollar Arası Birimlerini geliştirip teslim ettik.

Biliyorsunuz, MilGem SYS yazılımı, GENESIS G-Sınıfı yazılımı baz alınarak Havelsan liderliğinde kurulan ve içinde Yaltes'in de yer aldığı entegre ürün takımı modeliyle geliştirildi. Bu kapsamda Yaltes; SMART-S Üç Boyutlu Arama Radarının, STING-EO Atış Kontrol Radarının, RAM Nokta Savunma G/M Sisteminin, Mk46 Torpido Sisteminin, Lazer İkaz Sisteminin, Mesaj İşletim Sisteminin ve İstatiksel Ölçüm Sisteminin gemi Savaş Yönetim Sistemi ile yazılım entegrasyonunu gerçekleştirdi.

Öte yandan, bugüne kadarki gemi inşaat projelerinde farklı farklı tedarikçilerden alınan ve entegre olmayan çözümlerle tesis edilmiş olan EPKİS yerine, tam entegre bir sistem gerçekleştirdik. Bu kapsamda platform sistemlerinin izlenmesi ve kontrolünün yanı sıra 'Gemi Üzeri Eğitim Sistemi', 'Yangınla Mücadele ve Hasar Kontrol Sistemi', 'Gemi Stabilesinin Kontrolü Sistemi', 'Kapalı Devre Televizyon Sistemi', 'Elektrik Güç Yönetim Sistemi', 'Yangın Algılama Sistemi' ile Sistem alt-yapısı ve donanımları birbirleriyle tam entegre edilmiş ve DzKK standartları ve geleneklerine uygun özgün bir çözüm kullanılmıştır.

EPKİS kapsamında Imtech [Hollanda] firmasından sistem tasarımı ve entegrasyon yazılımları kapsamında teknoloji transferi yapıldı. Hemen tüm donanım yerli olarak Tür-

kiye'de üretildi ve test edildi. Çekirdek yazılım hariç, sistem seviyesi yazılımların bütün geliştirmeleri ve uyarlamaları da Yaltes'te yapıldı. İlk gemiye ait-sistem testleri, gelişmiş test ortamından istifade ederek doğrulama yapılması amacıyla Hollanda'da yapılmıştır. MilGem 2nci gemiye ait sistem ve YTKB için üretilen tüm sistemlerin test edilebilmeleri için

Yaltes'te aynı özelliklerde bir test ortamı oluşturduk; devam eden tüm projelerde testleri artık Yaltes'te yapıyoruz.

Yaltes'in EPKİS alanındaki hedefi, DzKK standartlarına ve geleneklerine uygun özgün çözümü maksimum yerli katkı ile bundan sonra inşa edilecek tüm gemilerde ve modernizasyon projelerinde sağlamak ve ömür devirleri boyunca desteklemektir.

S&H: Yeni Tip Karakol Botunda da [YTKB] EPKİS var değil mi?

K. KUMCU: Daha küçük bir versiyonu var. MilGem'de 6500'den fazla veri toplama noktası var, YTKB'de ise 800 civarında. Dearsan Tersanesinde inşa edilen YTKB'de esasen yalnızca bir 'Makina Kontrol ve Gözetleme Sistemi' var. Bu kapsamda platform sistemlerinin izlenmesi ve kontrolünün yanısıra Ana Tahrik Kontrol

Sistemi ve Elektriksel Güç Yönetim Sistemini sağlıyoruz. YTKB'de, ayrıca, E/O ve sonar sistemlerine ilişkin olarak Aselsan ve Havelsan'a bazı konsol ve kabinetler sağlıyoruz. Buna ilaveten nispeten basit bir Köprüüstü Sergileme Birimimiz de var.

S&H: Bu birikimlerin ışığında tekrar soralım. Türk Savunma Sanayinin ulaştığı güncel resimde Yaltes'i nasıl tanımlamak gerekir?

K. KUMCU: Çok basitçe, Yaltes deniz platformlarına yönelik savaş ve otomasyon sistemleri konularında çözümler sunan uzman bir kuruluştur. Bugüne kadar yaptığımız işler hep bu alanlardan kaynaklandı ve bu durum stratejilerimize uygundu. Ama gelecekte dikkatlice seçilmiş başka alanlara da girmeyi hedefleyebiliriz elbette. Sektördeki konumumuz itibariyle bakılırsa, halihazırda, birçok durumda '2nci katman' bir şirketiz; çoğu kez üstümüzde bir ana-yüklenici var ve bu şirketler entegrasyondan sorumlu oluyorlar. Fakat sistem entegrasyonu bizim de çok önem verdiğimiz bir konu. Uygun boyutlu projelerde entegratör olmayı ya da mevcut projelerde entegrasyondan da pay almayı hedeflememiz doğaldır.

S&H: Başka alanlara neden hiç girmediniz? Thales size hiç başka konular önermedi mi?

K. KUMCU: Biz bunu geçmişte biraz zorladık aslında, ama olmadı. Bizde deniz savaş sistemleri dışında bağımsız alan uzmanlıkları pek yoktu, Thales Grubu ile ilişkilerimiz açı-

sından da yeni alanlar önerecek şartlar olgunlaşmamıştı. Bugün Havelsan, Aselsan bize stratejik ortak olarak ne kadar yakınsa, Thales de ancak o kadar yakındı. Yani ağırlıklı olarak bir projeyi önce kendileri almayı, sonra ihtiyaç duydukları kısımları, aralarında bizim de olduğumuz yerli sanayicilerle paylaşmayı düşünüyorlardı. İlginçtir, TNL dışındaki hiçbir Thales firmasından önemli hiçbir iş almadık biz, Meltem dahil! Biz de kendi bildiklerimize yoğunlaştık ve organik büyümeye bel bağladık. EPKİS gibi platform otomasyon sistemleri alanına atlamak Yaltes'in kendi inisiyatifiyle oldu. Gelecek için, Thales ile birlikte olacak şekilde gözümüze kestirdiğimiz değişik yeni alanlar var, fakat bunların olurluğunu zaman gösterecek.

S&H: Peki, biraz önce tanımladığınız şekliyle doğru yerde, olması gereken yerde misiniz?

K. KUMCU: En önemli soru bu zaten. Uzun bir zamandır, biz de bunu sorgulayıp duruyoruz. Demin söylediğim gibi, Yaltes'i, sahip olduğu en büyük birikim açısından değerlendirecek olursak savaş sistemleri entegrasyonu konusunda uzmanlaşma potansiyeli son derece yüksek olan bir şirket. Şimdi bunu böyle söylediğim zaman bu doğrudan doğruya Aselsan'ın, Havelsan'ın etki alanındaki bir konuya girmiş oluyor. Ama eğer böyle tanımlamazsam iki şeyi birden inkar etmiş olurum. Birincisi fiiliyatta bu şirketin bulunduğu durumla ilgili, gerçekten ihalelerdeki konumundan ve SSM'nin Yaltes için zimni olarak biçtiği ikinci katman şirket rolünden bağımsız olarak sahip olduğu birikimle ilgili. SSM'nin birinci katmandaki şirketlere verdiği rol bizim de rolümüzü belirliyor çünkü. Savaş sistemlerinin başrolünde Aselsan, Havelsan öne çıkarıldığında otomatikman entegratör onlar oluyorlar. Ama entegratör olabilmek için gereken donanım, yazılım, alan uzmanlığı ve sistem mühendisliği, sistem entegrasyonu bilgisi birikimi olarak baktığımızda bizim yadsınmaz, ihmal edilemez birikimlerimiz var. Tabii bunu sadece deniz savaş sistemleri için vurguluyorum. İkinci olarak, hepimizin nihai amacı, katma değerimizi artırmak, değer zincirinde yükselmek değil mi? Bu değer zinciri-

nin en kilit yeri entegrasyon noktası. Entegrasyonda yer almayan bir şirketin uzun vadede komuta kontrol donanımları imalatında, çoğunun da RaHaT/CoTS tabanlı olduğunu göz önünde bulunduracak olursanız, büyük değerler yaratabilmesi mümkün değil. Bu gemiler sonuçta sınırlı sayıda. Yazılım çok kilit, çünkü yazılım entegrasyonun da açıkçası kalbi. O zaman Yaltes'in donanımın yanısıra, yazılım ve entegrasyondan pay istemesinden daha doğal ne olabilir?

Bir taraftan SSM'nin politikasını, milli projelerdeki ana-alt yüklenici ayrımı yapmasını destekliyoruz. Çünkü bu bir çeşit regülasyon getirdi. Uzmanlaşmayı teşvik etti. Yoksa herkes her işi yapmaya soyunuyor, karar vericiler de en düşük fiyata seçmek gibi bir eğilimden uzaklaşmıyor. Karmaşık sistemlerin değerlendirme süreci son derece zor, SSM gibi bu işin uzmanı bir kuruluş bile, zaman zaman işin teknik ağırlığı içinde gerçekten kimin bunu daha iyi yapabilme kapasitesine sahip olduğu konusunu kararlaştırmada zorlanabilir. Her zaman rekabet olacaktır. Zaten dünya çapında rekabet ediyoruz. Bizim geride kalmamız diye bir şey söz konusu olamaz. Türkiye içinde de anlamlı, tanımlı, eşitlikçi bir rekabetin olmasında büyük yararlar var. Eğer bu regülasyonu iyi yapabilirseniz, rekabeti kaldırmadan ancak varolan birikimleri de kollamak suretiyle yaparsanız, zamanla gerçekten işini çok iyi yapan, rekabet gücü de yüksek olan uzman şirketler ortaya çıkacaktır; aksi takdirde uzmanlaşma için gereken süreklilik ortadan kalkar ve zor kazanılmış birikimler israf edilir, hatta kaybolabilir. Bunun doğal sonucu, kendi yapabileceğiniz bazı işleri bu çerçevede bu şekilde uzmanlaşan başkalarıyla paylaşabilmektir. O bağlamda çeşitli sorunlar, sıkıntılar olduğunu gözlüyoruz, ama bunları burada değil, farklı ortamlarda tartışmak gerekir. Bizim kulvarımızdaki şirketlerin hepsine büyük saygım var ve benim umudum, tez elden sektör olarak, zorunlu değil gönüllü işbirliği yapmasını da öğrenip, ya da daha doğru ifadeyle, benimseyip, birlikte çok daha büyük işlere imza atmaktır.

S&H: Çok açık olmasa da bazı sıkıntıları ima ediyor gibisiniz. Geleceğe yönelik planlarınızda neleri gözetiyorsunuz?

K. KUMCU: İki sene önce şu soruyu sormaya başladık. Biz bugüne oldukça başarılı bir şekilde geldik, özellikle nereden başladığımızı göz önünde bulunduracak olursanız. Müşterisi teknik açıdan işine çok hakim olan zor bir alanda hiç mahcup olmadık. İşimizi düzgün yaptık ve hayatta kalmayı da başardık. Ama aradan 6 yıl geçtikten sonra şunu farkettik, biz hazırdan yiyoruz. Yani TNL'in bize en başta verdiği eğitimlerle kazandığımız, arkadaşlarımızın- ki buradaki birçok arkadaşımızın geçmiş Deniz Kuvvetleri tecrübesi vardır- sahip olduğu birikimin sağladığı mirası tükettik 6 yılda. Bununla yeni birşeyler yapmak zorlaşacak artık! Yeni atılımlar gerçekleştirebilmek için hakikaten yeni bir stratejiye ihtiyaç var. Bu yeni stratejinin uygulanabilmesi için de yeni yatırımlara ihtiyaç var. Ve birbir-cuk yıl önce yeni bir Stratejik Plan, arkasından da Teknik Stratejik Plan [TSP] adını verdiğimiz bir çalışma yaptık, bunun özetini Yönetim Kuruluna sunduk. Bu oldukça kapsamlı bir çalışma, önümüzdeki yaklaşık 8 yılı kapsayan bir plan. Yaltes'in önüne fırsat olarak çıkabilecek her projeyi aşağı yukarı iyi incelediğimiz için orada konumlanmamızı güçlendirecek, katma değerimizi yüksek tutabilecek olan alanlar nelerse ve bizim de oralarda eksiklerimiz, tamamlamamız gereken şeylerde nelerse, onları bu planın içine koyduk. Sonuçta inovasyon girişimlerimizin tanımlandığı bir çalışma oldu diyebiliriz.

S&H: Yaltes'in önümüzdeki 8 yıllık hedeflerini belirlediniz yani?

K. KUMCU: Genelde öyle, ilk üç yıllık dönem ayrıntılandı, kalanı için genel hedefler

Yeni Tip Karakol Botları için tasarlanıp üretilen Makina Kontrol Konsolu görülmüyor [Fotoğraf: M. DEMİRKOL/S&H].

Yaltes, Kasım '08 tarihinde Havelsan ile imzalanan anlaşma altında Yeni Tip Karakol Botları'nın Savaş Harekat Merkezi [SHM]'nde kullanılmak üzere bot üzerindeki EO Sistemi ve Sonar Sistemi'ni kontrol edebilecek birer adet operatör konsolu ile yardımcı birimlerin monte edildiği bir konsol arabirimi tasarlamıştır [Fotoğraf: M. DEMİRKOL/S&H].

belirlendi. Dış ve iç koşullar önemli ölçüde değişirse, TSP de değişmek zorundadır elbette. Zaten her sene bazı değişiklikler yapılacaktır. 18 tane proje tanımlı bu planda. Ama bunların hepsi ilk 3 yıl içinde gerçekleştirilmeyecek. 18 projenin içinde gerçekte 4-5 tane proje var, diğerlerini öncekilere bağlı aşamalar diye düşünebilirsiniz. 3 yıl içinde bunun ne kadarını gerçekleştirmek istediğimizi belirledik, buna ayırabileceğimiz kendi kaynaklarımızı belirledik. Yönetim Kurulumuz tarafından onaylanmış miktar üç yılda yaklaşık Euro3 Milyon. Bir yılda bunun ne kadarını harcayacağımızı da Yönetim Kurulu bize bıraktı. İlk yıl bitmek üzere.

S&H: Ne gibi yatırımlar öngörüyorsunuz? Konu başlıkları neler?

K. KUMCU: Yatırım dediğimizde bizim için en önemli unsur insan! Biz sadece bilgiye yatırım yapıyoruz. Bunlar son tahlilde yaratıcı insanlarımızın bilgi ve becerilerini artırmalarına yönelik yatırımlar. Arada prototip ürünler de çıkaracağız tabii ki. TSP içindeki konuların teknik ayrıntılarına burada çok fazla giremem, ama bir başlığın mevcut teknolojilerimizi yenilemek, mevcut ürünlerimizi iyileştirmek olduğunu belirteyim. Bu zaten sürekli hedefimiz olmak zorunda. İkincisi, gelecekteki TF-2000 gibi iddialı projelerde ihtiyaç duyulabilecek yeni uygulamalar, özellikle komuta kontrol uygulamaları gerçekleştirmek istiyoruz. Arka plandaki asıl amacımız kaliteli sistem mühendisleri yetiştirmek. Bunun için umarım Thales'den de yardım alabiliriz, çünkü onların 'Top Class System Engineering Training' adını verdikleri bir program var ve biz oraya bir

ekip göndermeyi planladık. Son olarak, DzKK'nın mevcut bazı platformlarındaki eski Thales sistemlerinin [ki çoğu TACTICOS tabanlı sistemler] bakımı ve modernizasyonu bizim için önemli bir hedef. Bunun için de tüm eski TACTICOS sistemlerine ilişkin bilgi birikimimizi artırıyoruz. Thales içinde de kaybol-

maya başlayan bir birikim bu, o yüzden onlar açısından da ilginç olabilecek bir yatırım bizim bu hedefimiz.

S&H: Yaltes olarak yeni bir tesis planınız var mı?

K. KUMCU: Gerçi henüz açılmadı, ama bu kadar yakınımda TeknoPark İTEP olduktan sonra ben farklı bir yerde yeni bir tesis istemem. TeknoParklar, bilhassa gelir vergisi açısından büyük bir avantaj sunuyor. Biz, bundan yararlanamayan ender kuruluşlardan birisiyiz.

S&H: Yatırım planınızdaki projelerin hepsini kendiniz mi yapacaksınız?

K. KUMCU: Elbette hayır! Umarım böyle olmaz ve zaten muhtemelen mevcut durumda yapamayız da. Eski TACTICOS sistemlerinin bakımı için yaptığımız yatırımı bir tarafta bırakacak olursak, bizim yapmak istediğimiz şey şudur: Nasıl insanlarımızın o zamanki bilgi ve deneyimleriyle G-Sınıfı ve MilGem gibi projelere önemli ve başarılı katkılar yapabildiysek, bundan sonra da daha başka teknolojik beceriler ve seçilmiş alan uzmanlıklarıyla yeni nesil platform ve sistemlerin ihtiyaçlarına ayak uydurabilelim ve sektördeki yerimizi koruyalım. Bunu yine sektörümüzün önde gelen kuruluşlarıyla birlikte, demin sözünü ettiğim politikalarla uyum içinde gerçekleştireceğiz, ama dışarıda bırakılmak istemiyoruz. Öte yandan, elbette öğrenmek ve vizyonumuzu kullanıcılarla, iş ortaklarımıza gösterebilmek için prototipler de yapacağız, fakat bunları kendi başlarına yeterli ya da nihai ürünler olarak algılamak yanlış olur. Biz, her koşulda Yaltes'in neleri yapabileceğini göstermek ve birçok konuda çözüm seçenekleri sunmak, seçilmiş birkaç alanda da ilk akla gelen çözüm ortağı olmak amacıyla hareket ediyoruz.

S&H: Örneğin, TF-2000, LPD gibi yeni platformlara yönelik planlarınız var mı?

K. KUMCU: DzKK bu platformlar için ağ destekli komuta kontrol sistemleri hedefleyecek ve geliştirmesini de ağırlıklı olarak kendisi yönlendirecektir. Endüstri katılımının nasıl olacağı henüz soru işareti. Beklentimiz ve umudumuz bunun için Türk Savunma Sanayinde halihazırda mevcut olan birikimin de en yüksek oranda değerlendirilmesidir. Bu yalnızca sektörümüz açısından en sağlıklı değil, kullanıcı açısından da en akılcı yaklaşım olur. Biz bu geliştirmenin içinde mutlaka iyi bir yer almak istiyoruz, tüm çabalarımız bu yönde. Yatırımı da bunun için yapıyoruz. Sunabileceğimiz birikimlerimiz var, ama bunları yeni teknolojik birikimler ve alan uzmanlıklarıyla zenginleştirip daha da fazlasını sunmayı hedefliyoruz. Bu süreçten dışlanmak, bu potansiyelin kullanılmaması ve daha da kötüsü, yitirilmesi anlamını taşır ki, bu bizi çok üzer.

S&H: Yeni projelerinizin sonuçlarını ne zaman görmeye başlayabilirsiniz?

K. KUMCU: Elimizden gelen çabayı gösteriyoruz. İDEF 11'de bazı ilk prototipler gösterebilmeyi umuyoruz. Ama İDEF asıl hedef değil kuşkusuz. Eğer bütünüyle yanlış ya da yararlı sonuçları açısından umutsuz bir yolda olduğumuzu görmezsek, devam ederiz geliştirmeye.

S&H: Çabalarınızın sonucunda, umutlarınız gerçekleşmesini diliyoruz. Biraz önce mevcut TACTICOS platformlarının idamesi ve modernizasyonundan söz ettiniz. Bunu biraz açar mısınız? Yavuz Sınıfı fırkateynler TACTICOS ile görev yapıyor ve oldukça zaman geçti. Bu fırkateynlerin artık bir elden geçirilmesi gerekiyor. Böyle bir çalışmada Yaltes olarak muharebe sistemi iyileştirmesine soyunabilir misiniz?

K. KUMCU: Türkiye'de 20'ye yakın deniz platformunda 2000 yılı öncesi teknolojiler içeren Thales savaş sistemleri var. Dünyadaki sayı 125 civarında olabilir. Bunlarda tipik olarak TNL ürünü TACTICOS'un değişik sürümleri ve radarlar, E/O sistemleri gibi sensörler var. Bu platformların önemli bir kısmı daha uzunca bir süre görev yapabilecek durumda, ötekiler orta yaş geçkin. Belki bu sonunculara yönelik modernizasyon için bir anlamda zaman, faydalı zaman, azalıyor. Ötekiler için ise, DzKK ihtiyaçları doğrultusunda ve stratejik planlar gereği olarak yapılacak modernizasyonlarda, eğer eski savaş sistemleri söküp yerine yenisi konmayacaksa [G-Sınıflarında olduğu gibi], TACTICOS'u iyi bilen birilerine ihtiyaç olacaktır. Buna Yaltes olarak [bir anlamda Thales'in yerine] biz talibiz.

Bunun için bir yanda ilişkili tüm sistemlere ait sıkı bir bilgi birikimine, diğer yanda her ayrı sürüm için TACTICOS ihraç lisansla-

Söyleşi

rına ihtiyaç var. Modifikasyon/yeni geliştirme için gerekli olan ihraç lisansları daha çok zaman alıyor. O yüzden biz bu girişimleri Hollanda nezdinde şimdiden başlattık. Öte yandan, üzerinde TACTICOS bulunan savaş sistemlerine yönelik know-how edinme çalışmalarını kuruluşumuzdan bu yana her fırsatta sürdürüyoruz. Eskiden yaptığımız offset projelerinde TACTICOS Core-MD ve BL-0 sürümleriyle çalışmıştık. Şimdi Aselsan'ın ana yükleniciliğinde yapmakta olduğumuz Barbaros Sınıfı Track II fırkateynlere 3B Radar Entegrasyonu Projesi çerçevesinde Core-3+ içeren sürümle karşılaştık. Burada görevimiz, ESSM hava savunma kabiliyeti kazanmak için yapılan modernizasyon çerçevesinde SMART-S radarını, alt-yapıdaki pek çok yetersizliğe çare olarak, demode olmuşların, hatta ortadan kalkmışların yerine TACTICOS ile uyumlu kalacak yeni ürünler geliştirerek entegre etmektir. Çok ciddi bir sistem mühendisliği çalışması yaptık. İlk başta düşündüğümüzden zor ve zahmetli oldu, üç ayrı çözüm alternatifini değerlendirdik. Ama nihayet kontrol altına aldık.

Daha önce değindiğim gibi, Yaltes'in yaptığı yatırımın önemli bir parçası eski TACTICOS sistemlerinin modernizasyon ihtiyaçlarını karşılayacak bilgi birikimini edinmek ve geliştirme/test alt-yapısını kurmaya yöneliktir. Buna genel bir isim de koyduk: 'TACTICOS Support Center'. Bu tür projelerde performans sorumluluğu da alacak şekilde entegratör olmak ana hedefimiz. Dünyadaki diğer TACTICOS'lu platformlardan bazıları da belki benzer modernizasyonlar planlayabilirler. Böyle fırsatlar çıkarsa Thales'le birlikte olup onlara özgün çözümlerimizi sunabiliriz, çünkü

Thales artık bu tür projeler kovalamak yerine ağ destekli TACTICOS içeren sistemlerini ön plana çıkarıyor. Dünyada 10 civarında bahriyede çok sayıda TACTICOS SYS'li platform halen hizmette. Yaltes'i tüm bu pazarlarda rekabet edebilir hale getirmeyi ve bu platformlar için modernizasyon projeleri geliştirmeyi hedefliyoruz. Bunun da SSM'nin stratejik planına uyumlu bir ihracat ödevi olduğunu görev sayıyoruz.

S&H: Yaltes olarak rüştünüzü ispatladığınız çalışmanın EPKİS olduğunu söyleyebilir miyiz?

K. KUMCU: Her projede rüştümüzü ispatlıyoruz aslında ve bu sürekli sürmek zorunda olan bir kaygı. Ama eğer öyle bir şey varsa, rüştümüzü ispatladığımız projenin tamamen bize özel, dünyada ilk kez bizim yaptığımız bir şey olmasını isterdim. Belki bu

EPKİS'le bağlantılı bir alandan çıkabilir geçekten. O da ancak bizim gibi hem EPKİS, hem de SYS tarafını iyi bilen birisinin yapabileceği bir şey olabilir örneğin. Yeni platformlara dönük düşüncecek olursak, EPKİS daha çok insan makina arayüzlerinin yeniden tanımlanması, daha da basitleşmesi şeklinde evrimleşecek. EPKİS konsollarında daha az gösterge, düğme olacak, kontrol işlemleri daha kolay yapılacak. Herhalde LPD'de bunun ilk örneğini göreceğiz. Komuta kontrol tarafında ise, ağ destekli olmaktan kaynaklanan insan-makina arayüzünün evrimleşmesi, çok-sensörlü veri füzyonu, link destekli durumsal farkındalık gibi yenilikler dışında daha doktriner değişiklikler de gerekecek. Ama burada henüz kimsenin üzerinde çok fazla fikir üretmediği ya da sonuç alamadığı birşey daha var, o da EPKİS ile savaş sistemi entegrasyonu. Yaltes işte şu anda bu alanda kavramsal fikirler üretmeye çalışıyor ve bizim rüştümüzü ispatlayabilmemizde belki en mükemmel proje bu olur diye düşünüyorum. Hakikaten bizi çok heyecanlandırıyor şu aşamada.

S&H: Entegre derken birlikte çalışabilmekten mi bahsediyorsunuz, yoksa aynı konsol üzerinden mi?

K. KUMCU: Uzun vadede aynı konsol üstünden olabilir, ama şimdilik sadece iki sisteme de bağlantısı olan ve bir karar destek sistemi olarak çalışan bir model üzerinde duruyoruz. Bu model daha çok EPKİS üzerinden [veya entegre olmayan bağımsız platform veri sistemlerinden] edindiği bilgilerden hareketle komuta kontrol sistemlerine yönelik çeşitli analizler yapmak üzerine kurulu. Örneğin, platform üzerindeki bir arızanın spesifik bir görevi nasıl, hangi ölçüde etkileyebileceği gibi. Mevcut durumda SYS ve EPKİS tamamen bağımsız sistemler olarak çalışmaktalar. Oysa her iki sistemin, gemi savaş vardiyasının görev etkinliğini artırmaya yönelik bir kavram ile entegrasyonu, savaş reaksiyon zamanının azaltılması, savaş vardiya organizasyonunun optimizasyonu ve etkin kriz yönetimi gibi konularda büyük faydalar sağlayabilir. Bunu bir proje önerisi haline getirip SSM'na sunduk ama bu yıl cevap alamadık.. Bu kendi kendimize yapmaya karar vereceğimiz türden bir proje değil; mutlaka Deniz Kuvvetlerinin istemesi ve hatta bizimle birlikte çalışması gereken bir proje. Gerçekten kuvvet çarpanı olabilecek birşeyden bahsediyorum. İşte kendimizi ispatlayacağımız konu...üstelik de iki alanda birden. Birliklerimizi birleştirerek yapabileceğimiz şeyin bu olmasını çok isterim.

S&H: Değerli vaktinizi ayırdığınız için okuyucularımız adına teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz S&H

MilGem Projesi'nin ilk gemisi TCG Heybeliada korveti Yaltes/ImTech ürünü EPKİS donanım ve yazılımına sahiptir. EPKİS Sistemi'ni kontrol eden Entegre Makine Kontrol Konsolu, Entegre Köprüüstü Konsolu ve Hasar Kontrol Sistemi Konsolları gibi donanımlar Yaltes tarafından imal edilmiştir. TCG Heybeliada korveti 2 Kasım '10 tarihinde gerçekleştirilen ilk seyir testi sırasında görülüyor [Fotoğraf: DzkK].